

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰਹਾਇ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਿਛੀ ਦਾ ਦੈਵੀ ਨਾਦ ਗੁੰਜਾ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਦੱਬੀ-ਕਰਲੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਕਿ ਕੁਲ ਕਾਇਨਾਤ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਭੂ-ਮੰਡਲ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਇਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਕਿਰਤ ਵੀ ਇਕ ਦਾ, ਅਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲਾ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਲੋਕਾਈ ਦੀਆਂ ਨਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਂ ਤੋਂ ਯਥ ਹੋਏ ਖੁਨ ਨੇ ਰੁਮਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਰਹਿਬਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦੇ 'ਬੰਦੇ'। ਦੁਰਦਾਸ ਤੋਂ ਸੈਂਕਤਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਦੇ ਦੈਵੀ ਭੰਡੇ ਥੱਲੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣ ਲਗੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ੋਨਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੱਕੋਸ਼ਾਹੀ ਵਿਹੁੱਧ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਭਰਮਣ ਕੀਤਾ। ਬਰਾਬਰੀ, ਮਨੁੱਖੀ ਸਨਮਾਨ, ਸਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਨੇ ਪਾਣੇ ਕਿ ਉਹ ਦਮਨਕਾਰੀਆਂ ਵਿਹੁੱਧ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੋਣ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋਣ ਲਗੇ। ਭੁਤ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਚੁੱਕਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਡੇ ਭੁਗਾਂ ਤੇ ਬਾਬੇ ਰਹਿਮਤ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਗੁਰਾਂ ਜਹਿਨੀਅਤ ਦੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ ਛੰਡੁਣ ਲਗੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਲੇ ਸੁਰਜ ਦੇ ਲਿਸ਼ਕਾਰੇ ਦੁਬੀ-ਕੁਚਲੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਨਵਾਂ ਸੁਨੋਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਲਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਾਇਆ ਸਿਰਲੱਖ ਸਰਮਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕੌਮੀਅਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੀ ਜੋ ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਨਾ ਹਿੰਦੁ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਚ ਨੀਚ ਅਤੁ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ, ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਹਿਬ ਨਾਲ ਅੰਤਮ ਸੁਆਸ ਤਕ ਨਿਭਿਆ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਲਾਲ ਤਰਖਣ ਜਾਤ ਦਾ ਸੀ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਭੈਅ ਨੂੰ ਨਮੋਂ ਹੈ ਪੱਤੇ ਤੁਭਤ ਦੇ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਭੈਅ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਅਥਵਾ ਅਨਿੰਨ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਲਹਿਣੇ ਨੂੰ ਹੈ। ਅਮਰਦਾਸ ਨਾਨਕ ਘਰ ਦੀ ਨਿਰਖਾਂ-ਪਰਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਜੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ। ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਥੰਮ੍ਹ ਬੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਕਬਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਥੇ ਨਾਨਕ ਵਜੋਂ ਗੁਰਮਾਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੂਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖਸਰ ਸਰੋਵਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ ਵਿਚ ਇਸ਼ਾਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨ ਗੁਰਿਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਹਕੂਮਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਫਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਹ ਫਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਹੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ ਦੇ ਬਹੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇੱਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਦਨਸੀਬ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਯੁਗ ਜਿੱਥੇ ਵਿਗਿਆਨ
ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਯੁਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਹ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ
ਦਾ ਵੀ ਯੁਗ ਹੈ। ਇਸ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ
ਸਾਰੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ
ਅਹਿਸਾਨਫਰਮੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ
ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਬਿਰਧੂ ਆਸ਼ਰਮ
ਦੇ ਬਹੇ ਛੱਡ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ
ਇੱਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ
ਵੱਧ ਬਦਨਸੀਬ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ
ਨਹੀਂ ਵੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ
ਗਰ ਦੀ ਨਿਰਖਾਂ-ਪਰਖਾਂ
ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਏ
ਅਤੇ ਤੀਸਰੇ
ਗੁਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ
ਵਜੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ
‘ਤੇ ਸੁਝੋਭਿਤ
ਹੋਏ। ਗੁਰਗੱਦੀ
ਹੇਸ਼ਮ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ
ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ
ਸਮਾਂ ਵੰਗਾਰਾਂ
ਭਰ ਆ
ਹੋ ਇ ਆ
ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵੰਗਾਰਾਂ
ਦਾ ਟਾਕਰਾ
ਕਰਨ ਲਈ
ਭਰ ਤੀ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ
ਦੇ ਅੰਦਰ
ਪਏ ਫਰ ਨੂੰ
ਦੂਰ ਕਰੁ
ਸੂਰ ਬੀਰ
ਮਾਨਸਿਕਤਾ
ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ
ਕਰਨਾ ਹੈ।
ਇਸ ਵਾਸਤੇ
ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਤਾਥੀ ਮੰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ
ਕੁਝ ‘ਪਤ ਸੇਤੀ’ ਜਿਦਗੀ
ਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੂਸਰਾ
ਲੀਆ ਹਕਮਤ ਦੇ ਬਾਈ
ਸਰਬਾਰ ਰੱਖ ਕੇ ਡਰੀ
ਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਕਿ
ਨਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਥਿਆਂ ਦਾ

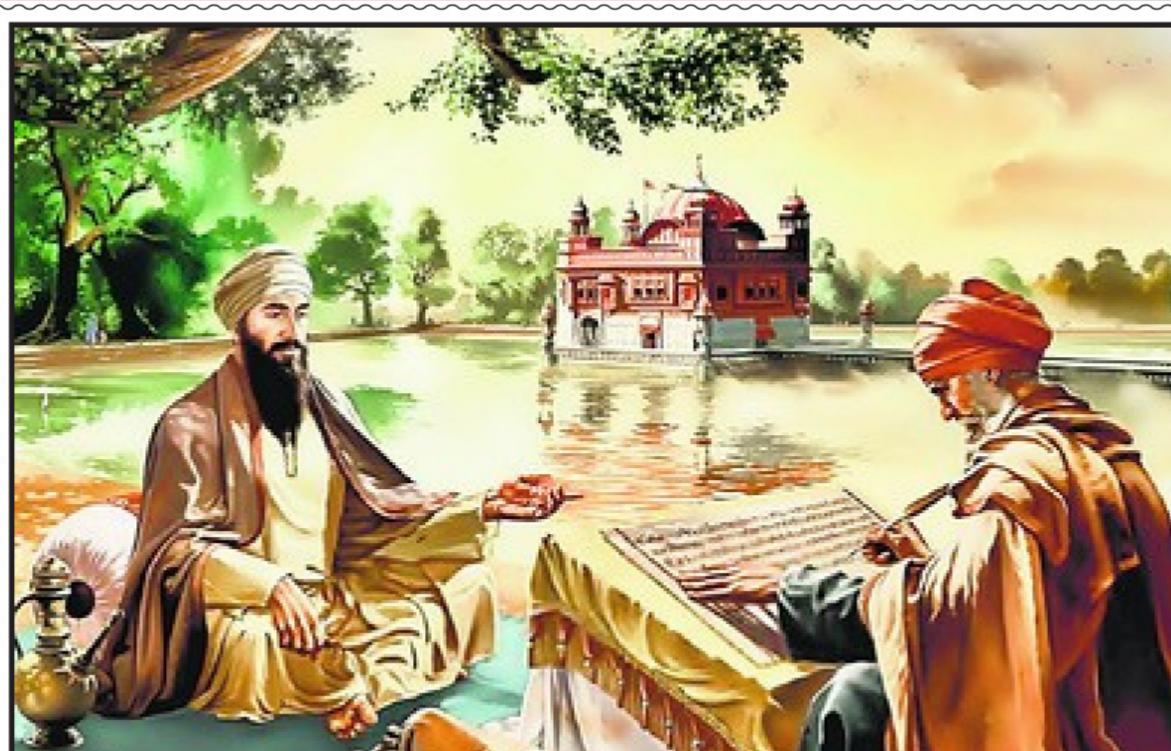
ਨਾਂ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਜ਼ੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਬਵੰਸ਼
ਪੰਡਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵੀ
ਅਚੰਭੇ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਬਰ ਦੇ ਸੁਰਖਿਆਂ
ਅਮਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਬਵੰਸ਼ ਹੀ ਸੀ। ਇਸ
ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੀਦਾਰ ਕਰਨ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਗਰ ਛਕਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦੇ
ਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹਕਕ ਦੀ ਬਹਾਬਹੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਥੰਮ੍ਹ
ਖਤੁਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹੈ ਹੈ ਕਿ
ਅਕਬਰ ਵੀ ਗੁਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸੰਗਤ
ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਛਕਰ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ।
ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੌਥੇ ਨਾਨਕ ਵਜੋਂ ਗੁਰੂ
ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਸੁਝੋਭਿਤ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖਸਰ ਸਰੋਵਰ
ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਕੇਂਦਰੀ ਅਸਥਾਨ
ਵਲ ਇਸ਼ਾਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਉਣ
ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਨ
ਗੁਹਿਣ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਅਤੇ ਪਸਾਰ ਹਕਮਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ
ਅੰਦਰ ਡਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।
ਇਹ ਡਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਲਾਮਬੰਦ
ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਲਾਮਬੰਦੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ
ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ
ਸੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਨਿਰਖਾਂ-ਪਰਖਾਂ
ਵਿਚ ਅੰਜਨ ਦੇਵ ਪ੍ਰਰੇ ਉਤਰੇ। ਇਸ ਲਈ
ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਪਰੱਪਰਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ
ਅੰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰ ਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋ
ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਨਕ ਸਿਸਾਂਤ
ਅਨਸਾਰ ਅੱਗੇ ਚਲਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ 1589 ਈ. ਨੂੰ ਗੁਰ ਪਿਤਾ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ
ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੋਵਰ ਦੇ ਐਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚਕਾਰ ਹਗਿਮੰਦਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਪਵਿੱਤਰ ਹਗਿਮੰਦਰ ਦੀ ਨੀਂਹਾਂ ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰੀ
ਕੋਲੋਂ ਰਖਵਾਈ। ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਜਨ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ
ਸੂਫੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਕਾਦਰੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸਨ। ਗੁਰੂ

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸੀਵਨ ਤੇ ਸ਼ਹਾਦਤ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਚੌਥੇ ਕਾਰ ਇਹੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਹੋ ਜਹੰਦਿਆਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਅਗਿਆਨ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅੱਖ ਗੁਰੂਗੱਦੀ ਉਤੇ ਸੀ। ਦਾ ਜਨਮ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ 1563 ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੁਜੇ ਭਰਾ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂਦੇਵ ਤਿਆਗੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ, ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਵਿਖੇ ਨਿਰਲੇਪ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਇਆ। ਨਿਰਲੇਪ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ, ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰ ਸਾਡੀ ਦੇ ਪੰਜ, ਸੁਖਮਨੀ ਦੇ ਰਚੇਤਾ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਅਵਸਥਾ ਵਾਲੇ, ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹੀਹਿ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ ਪ੍ਰਾਤਿਨਿਧਿ, ਸੰਪਾਦਕ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

— ਸਖਸੀਅਤ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਤੇ
ਤਾਂ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਢੂਰ ਹੋ
ਭੱਟ ਮਥਰਾ ਨੇ ਦਸਿਆ
ਗੁਰੂ ਦੀ ਜੋਤ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ
ਮਾਨੁ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਨੌਂ
ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ
ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਇਹੀ ਜੋਤ ਫਿਰ ਪੰਜਵੇਂ
ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਰਾਹੀਂ
ਲੋਲ ਹੋਈ:
ਜੇਤਿ ਰੂਪੀ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ
ਨਾਨਕ ਕਹਾਯਾਉ।
ਤਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇ ਭਯਉ,
ਤਤ ਸਿਉ ਤਤੁ
ਮਿਲਾਯਉ।
ਮੁਰਤ ਪੰਚ ਪ੍ਰਮਾਣ,
ਪੁਰਖ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ
ਪਿਖੇਹੁ ਨਾਜਣ। (ਪੰਨਾ
1408)
ਜੇਤਿ ਤੋਂ ਜੋਤਿ ਹੀ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ
ਚਲਦੀ ਆਈ:
ਰਾਮਦਾਸਿ ਗੁਰੂ ਜਗ
ਤਾਰਨ ਕਉ। ਗੁਰ
ਜੇਤਿ ਅਰਜਨ ਮਾਹਿ
ਧਰੀ। (ਪੰਨਾ 1409)
ਅਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਰਖਣ ਲਈ ਗੁਰੂ
ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਦੇ ਲੜਕੇ
ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਿਸੀ ਚੰਦ ਉਥੇ ਚਲੇ
ਗਿ ਕਿਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ
ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਬਹੁਤ
ਅੰਹਨ। ਅਸਲ ਫਰ ਉਸ
ਕੀ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ
ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ
ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਗੁਰੂ

ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੋਹੀਥੁ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ

ਲਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਹਿਜਰੀ, ਸੰਨ ਇਕ ਪਤਰੇ, ਗੰਡਾ ਸਿੰਘ, 'ਫਲਵਾਤੀ' ਲਾਹੌਰ
ਮਿਹਰਾਬੀ ਸਾਂ ਰਾਮ ਮਿੱਠਾ ਬਿਚਿੰਨੀ ਸਾਨ੍ਹ (1015 ਮਿਹਰੀ) ਦੇ ਰੋਪੀ ਪਾਰਸ਼-ਅਲਵਾਸ਼ 1931 ਸਾਲ (9).

-डा. जसबीर सिंघ सरना

ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ 'ਜੁਤਕਿ - ਜਹਾਂਗੀਰੀ' ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਭਾਈ ਅੰਧਾ ਕੋਲੋਂ ਇਕ ਲੱਥ ਪੈਂਦੀਆਂ ਜ਼ਹਾਰ ਰੁਪਣੀਆਂ ਵਾਸਲ ਲੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂਗੀਰ ਤੇਜ਼ਕ-ਜਹਾਂਗੀਰੀ, ਵਿਚ ਗਰੁ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਗੋਏਂਡਿਗੁਰ ਵਿਚ ਨਿਹਤ ਕਿ ਦਰਿਆ ਬਿਅਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਪੀਰਾਂ-ਬੁਝੁਰਗਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਨਾਮ ਦਾ ਇਕ ਹਿੰਦੁ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਹਿੰਦ੍ਹਾਂ ਸਗੋਂ ਮੁਰਖ ਤੇ ਬੇਸਮਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਤ-ਬਿਹਿਰ ਦਾ ਮੁਹੀਂਦ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਲੀ ਤੇ ਪੀਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ 'ਗਰੁ' ਆਖਦੇ ਸਨ। ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੱਕੜ ਉਸ ਦੇ ਕੇਲ ਆ ਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਾਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ...ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਮਾਲ-ਅਸਥਾਵ ਜਬਤ ਕਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ 'ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਯਾਸਾ' ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।” ਇਹ ਇਕਸਾਫ਼ ਜਹਾਂਗੀਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਰੀਰੀ ਤੋਂ ਛੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ (ਭਾਵ 6 ਜਨ 1606) ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਜੁਤਕਿ-ਜਹਾਂਗੀਰੀ' ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਕਲਸਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਆਉਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬਿਹਾ ਕੇ, ਸਰੀਰ ਉੱਤੇ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਰੇਤ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਗ ਵਿਚ ਉਬਾਲਿਆ ਗਿਆ। “ਦੀਬਸਤਾਨ” ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਕ ਖਣ-ਪੀਂਫ਼ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ, ਗਰਮ-ਸੱਤਦੀ ਰੇਤ ਚ ਸੌਂਟਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਮਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੀਸੇ ਚੌਂ ਲਹੁ ਨਿਕਲਦਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਡਾਲਿਆਂ ਭਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ-ਪੈਰ ਬੁੰਧ ਕੇ 30 ਮੈਟਰ 1606 ਦੀ ਰੁਹਾਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਲੱਪ ਹੋ ਗਾਏ। ਕਾਸੀ ਤਰਜ਼ਾਸ ਜੀ ਵੀ ਲਿਖੇ ਗਏ

